

Türkçe'nin Lâtin harfleriye yazılması ibtida 1278 tarihinde ileri sürülen Azerbaycan'ın meşhur edibi ve ilk tiyatro muharriri Mirza Fethali Ahandof'tur. Bu vaktiyle bu hususta Osmanlı Hükûmeti'ne de bir lâyiha vermişti. Bu lâyiha Sadâret tarafından "**Cemiyet-i İlmiye-yi Osmaniye**" ye havale ve orda müzâkere edildi. Fakat Kadri Paşa gibi bâzı zevâtın nüfuz ve te'siriyle kabul olunmadı.

Bu hâdiseden beş altı sene sonra mes'ele yineden tazelendi. Ve o zamanki "**Terakki Gazetesi**" nde uzun münakaşaları mücip oldu. İran siyasi ricalinden Ermeni Melkon Han da işe karışarak bütün İslâm kavimlerini bu elifba yüzünden hitata uğradıklarını iddia etti. Namık Kemâl Bey'in bu iddiaya cevaben o sıralarda yazmış olup muahharan

"Mecmua-i Ebuzziya"

da intişar eden

"İslahat-ı Huruf"

adlı makalesi hâla bugün bile kıymetini kaybetmemiştir.

Namık Kemal, kıymetli bir vesika mahiyetinde olan bu makalesinde harf mes'elesinin, bir milletin terakkisinde pek büyük bir ehemmiyeti olmadığını emin bir kat'iyet ve saraahatle dermeyer ediyor ki; bunun aksini isbat etmek hemen hemen gayrı bilakis mâhiyet itibâriyle tâli bir mes'eledir. Maamafih, her nedense, ötedenberi bizde bununla uğraşanlar bulunuyor. Netekim Meşrutiyet'in akabinde de bu mesele yine ortaya konulmuş, harflerimizin ıslahı için muhtelif şekiller teklif edilmişti. Neticesi gelmeyen bu mesâi elyevm hedefi değiştirerek devam etmekle şimdi de kullandığımız harfleri bırakarak Lâtin harflerinin kabûlü mevzuu bahs olmaktadır.

Lâtin harflerine tarafdar olanlar zannediyorlar ki, Garp Medeniyeti' ne bu sûretle daha çabuk ve daha kolay temessül edebiliriz. Halbuki Garp Medeniyeti'ne temessül harflerimizin tebdili ve Lâtin harflerinin kabulü ile kaabil olamaz. Ahiren neşredilen "Harfle rimizin Müdafaası"

isimli küçük Risâlede bu cihet tamamiyle izah eilmiş olduğundan biz burada fazla izahata girişmek istemeyeiz. Esâsen böyle de olsa harflerin tebdili tahmin olunduğu kadar kolay değildir.

Türk lisanı gösteriyor ki, Türkler şimdiye kadar muhtelif elifbalara mâlik olmuşlar, yani birkaç defa elifba değiştirmişlerdir. Fakat bu elifba tebeddülünde ne gibi âmillerin tesiri oldu? Bunu anlamak için Türk Tarih ve filolojisinin birçok safhalarını inceden inceye tedkik etmek, öğrenmek lazımdır. (...)

İhtisasa hürmet etmek istediğimiz şu sıralarda böyle mühim husûsat ile herkesin iştigal etmesi bir anarşi tevlid etmekten başka bir işe yaramaz.”

Prof. Fuad Köprülü

Millî Mecmuâ, s. 75, 1 Kanunuevvel 1926